

Llyfrgell Genedlaethol Cymru = The National Library of Wales

Cymorth chwilio | Finding Aid - Papurau Gwilym Alaw, (GB 0210 GWILYMALAW)

Cynhyrchir gan Access to Memory (AtoM) 2.3.0
Generated by Access to Memory (AtoM) 2.3.0

Argraffwyd: Mai 06, 2017
Printed: May 06, 2017

Wrth lunio'r disgrifiad hwn dilynwyd canllawiau ANW a seiliwyd ar ISAD(G) Ail Argraffiad; rheolau AACR2;
ac LCSH

Wrth lunio y disgrifiad hwn dilynwyd canllawiau LLGC a seiliwyd ar ISAD(G) Ail Argraffiad; rheolau AACR2;
ac LCSH

<https://archifau.llyfrgell.cymru/index.php/papurau-gwilym-alaw-2>
archives.library.wales/index.php/papurau-gwilym-alaw-2

Llyfrgell Genedlaethol Cymru = The National Library of Wales
Allt Penglais
Aberystwyth
Ceredigion
United Kingdom
SY23 3BU

 01970 632 800

 01970 615 709

 gofyn@llgc.org.uk

 www.llgc.org.uk

Papurau Gwilym Alaw,

Tabl cynnwys | Table of contents

Gwybodaeth grynodedb Summary information	3
Hanes gweinyddol / Braslun bywgraffyddol Administrative history Biographical sketch	3
Natur a chynnwys Scope and content	3
Trefniant Arrangement	4
Nodiadau Notes	4
Pwyntiau mynediad Access points	4
Disgrifiad cyfres Series descriptions	5
1-52. vtls005417287 ISYSARCHB22, Barddoniaeth., ...	5
53-58. vtls005417313 ISYSARCHB22, Rhyddiaith,, [?1868]-1901.	6
59-66. vtls005417320 ISYSARCHB22, Llyfrau Nodiadau., ...	7
67-69. vtls005417329 ISYSARCHB22, Torion Papur., ...	8
70-78. vtls005417333 ISYSARCHB22, Amrywiol,, c.1832-1909.	8

Gwybodaeth grynodeb | Summary information

Lleoliad Repository:	Llyfrgell Genedlaethol Cymru = The National Library of Wales
Teitl Title:	Papurau Gwilym Alaw,
ID:	GB 0210 GWILYMALAW
Virtua system control number [alternative]:	vtls003844880
Project identifier [alternative]:	ANW
Dyddiad Date:	1832-1917 (crynhowyd [1860au]-1917) / (dyddiad creu date of creation)
Disgrifiad ffisegol Physical description:	0.029 metrau ciwbig (1 boc)
Dyddiadau creu, golygu a dileu Dates of creation, revision and deletion:	
Nodyn Note [generalNote]:	Crëwyd y teitl ar sail cynnwys yr archif.

Hanes gweinyddol / Braslun bywgraffyddol | Administrative history | Biographical sketch

Nodyn | Note

Cyfrannodd William Thomas Morgan ('Gwilym Alaw', (1844-1917), bardd, o'r Rhigos, Morgannwg, lawer darn o farddoniaeth a rhyddiaith i eisteddfodau lleol, ac yr oedd hefyd yn casglu llenyddiaeth greadigol a ffynonellau deunydd crai yn ymwneud ag ardal y Rhigos.

Natur a chynnwys | Scope and content

Papurau Gwilym Alaw, 1832-1917, Castell Rhigos, yn cynnwys cerddi a rhyddiaith a gyfansoddwyd ganddo ef ac eraill, ynghyd â llyfrau nodiadau, torion o'r wasg a defnyddiau eraill perthynol, a hefyd nodiadau ganddo a deunydd arall a gasglodd yn ymwneud yn bennaf â hanes lleol, 1832-1909 = Papers of Gwilym Alaw, 1832-1917, of Castell Rhigos, comprising poetic and prose compositions by himself and

others, together with related notebooks, press cuttings and other material, and also notes by him and other material collected by him relating mainly to local history, 1832-1909.

Nodiadau | Notes

Nodiadau teitl | Title notes

Ffynhonnell | Immediate source of acquisition

Mrs Olwen Samuel, wyres Gwilym Alaw; Glyn Ebwy, Gwent; Rhodd; Rhagfyr 1985

Trefniant | Arrangement

Trefnwyd fel a ganlyn: barddoniaeth; rhyddiaith; llyfrau nodiadau; torion o'r wasg; amrywiol.

Cyfyngiadau ar fynediad | Restrictions on access

Disgwylir i ddarllenwyr sydd am ddefnyddio papurau modern yn Llyfrgell Genedlaethol Cymru lofnodi'r ffurflen 'Papurau modern - gwarchod data'.

Amodau rheoli defnydd | Conditions governing use

Amodau hawlfraint arferol.

Rhestrau cymorth | Finding aids

Ceir copi caled o'r catalog yn Mân Restri a Chrynodebau 1986, tt. 34-37, yn Llyfrgell Genedlaethol Cymru.

Ychwanegiadau | Accruals

Ni ddisgwylir ychwanegiadau.

Nodiadau eraill | Other notes

- **Statws cyhoeddiad | Publication status:** Published
-

Pwyntiau mynediad | Access points

- Morgan, William Thomas, 1844-1917 -- Archives (pwnc) | (subject)
- Poets, Welsh -- Wales -- Rhigos. (pwnc) | (subject)
- Welsh poetry -- 19th century (pwnc) | (subject)
- Welsh poetry -- 20th century (pwnc) | (subject)

- Rhigos (Wales) (pwnc) | (subject)

Disgrifiad cyfres | Series descriptions

Cyfres | Series 1-52. vtls005417287 ISYSARCHB22: Barddoniaeth.

Nodyn | Note:

Preferred citation: 1-52.

Ffeil / rhestr eitemau | File / item list

Cod cyfeirnod Ref code	Teitl Title	Dyddiadau Dates	Statws mynediad Access status	Cynhwysydd Container
1-16. vtls005417288 ISYSARCHB22	Otherlevel - Llyfrau nodiadau yn cynnwys cerddi a deunydd amrywiol arall.			
1. vtls005417289 ISYSARCHB22	File - Cerddi wedi'u dyddio 1864-79; ar ddiwedd y gyfrol rhestrir cerddi a thraethodau a wobrwyyd mewn eisteddfodau, 1866-86,	1864-86.		
2. vtls005417290 ISYSARCHB22	File - Cerddi; traethodau; a deunydd amrywiol arall,	c.1867.		
3. vtls005417291 ISYSARCHB22	File - Cerddi, c. 1869-70; nodiadau ar 'Y Cyfansoddiad Prydeinig' a 'Gwyrthiau' [cf. rhifau 53, 61]; a chyfrifon, 1870-3,	c.1869-73.		
4. vtls005417292 ISYSARCHB22	File - Cerdd i'r diweddar Barch. William Williams, capel Nebo (A), Hirwaun, c. 1877; a llythyr drafft, 1892,	c.1877-92.		
5. vtls005417293 ISYSARCHB22	File - Cerddi a thraethodau,	c.1879.		
6. vtls005417294 ISYSARCHB22	File - Cerddi, 1879; a chyfrifon,	1879-82.		
7. vtls005417295 ISYSARCHB22	File - Cerddi, c. 1881-7; traethodau, beirniadaethau, etc., 1880au; deunydd ynglyn â 'Chymdeithas Gyfeillgar Ascenas' y Rhigos, 1872-93 [cf. rhif 76]; a ...,	1872-93.		
8. vtls005417296 ISYSARCHB22	File - 'Penillion i'r ddiweddar Miss Jane Jenkins, Torfoel, Penderyn. Buddugol yn Eisteddfod Penderyn...1888', a cherddi amrywiol,	[1888].		
9. vtls005417297 ISYSARCHB22	File - 'Cân ddifyrus, yr hon sydd yn gosod allan achwyniad hen ferch weddw o achos ei gweddwdod', a chaneuon eraill; cyfrifon ...,	1900.		
10. vtls005417298 ISYSARCHB22	File - Cerddi, llythyrau drafft a chyfrifon.			

11. vtls005417299 ISYSARCHB22	File - Cerddi coffa i Evan Thomas, Treherbert [cf. rhif 19] a D.E. Williams, Hirwaun [cf. rhif 20],	1903.
12. vtls005417300 ISYSARCHB22	File - Cerddi a nodiadau,	1903.
13. vtls005417301 ISYSARCHB22	File - Cerddi amrywiol,	1903-6.
14. vtls005417302 ISYSARCHB22	File - Cerdd goffa i 'Mrs. Llewelyn', a deunydd amrywiol.	
15. vtls005417303 ISYSARCHB22	File - Cerddi amrywiol.	
16. vtls005417304 ISYSARCHB22	File - Cerdd, 'Ty'r Arglwyddi' [cf. rhif 67/23].	
17-52. vtls005417305 ISYSARCHB22	Otherlevel - Cerddi unigol.	
17. vtls005417306 ISYSARCHB22	File - 'Haner can llinell o glod i W. Evans, Ysw., Abergwrelych House. (Cystadleuol yn Eisteddfod Glynnedd Dydd Gwener y Groglith 1881)' ...,	[c.1881].
18. vtls005417307 ISYSARCHB22	File - Llinellau Coffadwriaethol am Lizzie Davies, Castell, Rhigos, yr hon a fu farw Nos Nadolig, 1891, yn 16 mlwydd oed.	
19. vtls005417308 ISYSARCHB22	File - 'Marwnad i'r diweddar Mr. Evan Thomas, blaenor o Eglwys Horeb, Treherbert. (Cystadleuol yn Eisteddfod Horeb, Treherbert, Dydd Gwyl Dewi Sant ...,	c.1903.
20. vtls005417309 ISYSARCHB22	File - 'Marwnad i'r diweddar D.E. Williams, Ysw., Y.H., Hirwaun... (Buddugol yn Eisteddfod Hirwaun, Mawrth 2il, 1903), gan "Llef Hiraeth" [cf. rhif 11] ...,	c.1903.
21. vtls005417310 ISYSARCHB22	File - 'Marwnad i'r diweddar John Griffiths, Ysw., Hirwain' gan "Un a'i adwaenai". '(Cystadleuol yn Eisteddfod Hirwain, Gorphenaf 6, 1903)',	c.1903.
22. vtls005417311 ISYSARCHB22	File - 'Marwnad i'r ddiweddar Mrs. Thomas, Brecon Arms, Penderyn' gan "Teimladwy".	
23-52. vtls005417312 ISYSARCHB22	File - Cerddi amrywiol, gan gynnwys cerdd er cof am W.T. Morgan 'a fu farw Mai 27ain 1917 yn 72 mlwydd oed'	

Cyfres | Series 53-58. vtls005417313 ISYSARCHB22: Rhyddiaith,Dyddiad | Date: [?]1868]-1901. (dyddiad creu) | (date of creation)Nodyn | Note:

Preferred citation: 53-58.

Ffeil / rhestr eitemau File / item list				
Cod cyfeirnod Ref code	Teitl Title	Dyddiadau Dates	Statws mynediad Access status	Cynhwysydd Container
53. vtls005417314 ISYSARCHB22	File - 'Gwyrthiau' gan "Simon Petr", dyddiedig 'March 10-68' [cf. rhifau 3, 61],	[?1868].		
54. vtls005417315 ISYSARCHB22	File - 'Traethawd ar Hanes Rhanbarth y Rhigos' gan "Talhaiarn" [buddugol yn eisteddfod y Rhigos, 1877; cf. hefyd Llsgr. LL.G.C. 1141C],	[c.1877].		
55. vtls005417316 ISYSARCHB22	File - 'Traethawd ar Hanes Paul' gan "Neander" [buddugol yn eisteddfod Hirwaun, Meh. 1877; cf. rhif 62],	[c.1877].		
56. vtls005417317 ISYSARCHB22	File - 'Traethawd ar fuddioldeb y Cymdeithasau Cyfeillgar, yn nghyd a dyledswydd trethdalwyr i'w cefnogi. (Cystadleuol yn yr Eisteddfod a gynnelir dan ...,	[c.1880].		
57. vtls005417318 ISYSARCHB22	File - Cofiant i Mr. Thomas Morgans a Mrs. Mary Morgans, gynt o'r Rock House, Glyn Nedd, gan Wm. T. Morgan (Gwilym ...,	[c.1882].		
58. vtls005417319 ISYSARCHB22	File - 'Hanes Plwyf Penderyn am y 30 mlynedd diweddar' gan "Edeyrn" [1901; cf. rhif 65],	1901.		

Cyfres | Series 59-66. vtls005417320 ISYSARCHB22: Llyfrau Nodiadau.

Nodyn | Note:

Preferred citation: 59-66.

Ffeil / rhestr eitemau File / item list				
Cod cyfeirnod Ref code	Teitl Title	Dyddiadau Dates	Statws mynediad Access status	Cynhwysydd Container
59. vtls005417321 ISYSARCHB22	File - Llyfr nodiadau ('J.T. Morgan (Ieuan Araul), Rhigos. . . August 10, 1865' y tu mewn i'r clawr) yn cynnwys deunydd ...,	[c.1865].		
60. vtls005417322 ISYSARCHB22	File - Llyfr nodiadau o eiddo 'W.T. Morgan, Rhigos' yn cynnwys traethodau drafft, c. 1872-9 ; cerddi, 1865-81; a deunydd amrywiol arall ...,	1865-81.		
61. vtls005417323 ISYSARCHB22	File - Llyfr nodiadau bychan yn cynnwys nodiadau bras, gan gynnwys nodiadau ar y 'Gwyrthiau' [cf. rhifau 3, 53] a'r 'Cyfansoddiad Prydeinig'			
62. vtls005417324 ISYSARCHB22	File - Cyfrol yn cynnwys traethawd drafft ar yr Apostol Paul [cf. rhif 55]; nodiadau ar hanes y Rhigos; beirniadaethau, 1877-9; cerddi			
63. vtls005417325 ISYSARCHB22	File - Llyfr cyfrifon ('Amalgamated Association of Miners, Aberdare	1877-1907.		

	District...established...1872. . . levies account book') yn cynnwys traethodau drafft, 1877-9; ychydig gerddi ...
64. vtls005417326 ISYSARCHB22	File - Llyfr nodiadau yn cynnwys 1891. nodiadau ar 'Hanes yr Annibynwyr yn Nghwmgwrach' [1891; gw. Adroddiad Blynyddol 1952-53, t. 32],
65. vtls005417327 ISYSARCHB22	File - Llyfr nodiadau yn cynnwys 1901. nodiadau, 1901, ar hanes plwyf Penderyn [cf. rhif 58],
66. vtls005417328 ISYSARCHB22	File - Nodiadau [dalennau rhydd] ar hanes y Rhigos; a nodiadau amrywiol eraill.

Cyfes | Series 67-69. vtls005417329 ISYSARCHB22: Torion Papur. Nodyn | Note:

Preferred citation: 67-69.

Ffeil / rhestr eitemau | File / item list

Cod cyfeirnod Ref code	Teitl Title	Dyddiadau Dates	Statws mynediad Access status	Cynhwysydd Container
67. vtls005417330 ISYSARCHB22	File - Cerddi gan Gwilym Alaw.			
68. vtls005417331 ISYSARCHB22	File - Erthyglau, etc. gan Gwilym Alaw.			
69. vtls005417332 ISYSARCHB22	File - Cerddi gan wahanol awduron; a thorion amrywiol eraill.			

Cyfes | Series 70-78. vtls005417333 ISYSARCHB22: Amrywiol,Dyddiad | Date: c.1832-1909. (dyddiad creu) | (date of creation)Nodyn | Note:

Preferred citation: 70-78.

Ffeil / rhestr eitemau | File / item list

Cod cyfeirnod Ref code	Teitl Title	Dyddiadau Dates	Statws mynediad Access status	Cynhwysydd Container
70-73. vtls005417334 ISYSARCHB22	Otherlevel - Llyfrau nodiadau 'David Thomas Morgan, "Dewi ab Nathan", Llwydfryn, y Rhigos,	[c.1856]-1862.		
70. vtls005417335 ISYSARCHB22	File - 'David Morgan ejus liber...1856': cerddi, c. 1859; cyfieithiadau; traethodau; etc,	[c.1856-9].		
71. vtls005417336 ISYSARCHB22	File - Cerddi,	1858-61.		
72. vtls005417337 ISYSARCHB22	File - Nodiadau, 1858, ar ddaearyddiaeth; rhestr o brif ddigwyddiadau 1857 a 1858; a deunydd amrywiol,	1857-9.		

73. vtls005417338 ISYSARCHB22	File - Cerddi, cyfieithiadau, etc,	1861-2.
74-5. vtls005417340 ISYSARCHB22	File - Cyfrolau'n cynnwys pregethau gan y Parch. William Williams, Tredwstan, sir Frycheiniog, c. 1832-4; c. 1835,	c.1832-5.
76. vtls005417341 ISYSARCHB22	File - Deunydd ynglyn â Chymdeithas Gyfeillgar Ascenas ('Loyal Ascenas Friendly Society') y Rhigos, gan gynnwys Rheolau, 1877, 1890, 1891, 1899; gohebiaeth ...,	1876-1909.
77. vtls005417342 ISYSARCHB22	File - 'Llyfyr Ysgol Annibynol yr Rhigos, 1871 ', sef llyfr Arolygydd yr Ysgol Sul, 1871 - c. 1877,	1871-c.1877.
78. vtls005417343 ISYSARCHB22	File - Llythyrau (7), 1886-93; ac eitemau amrywiol, 1861-83,	1861-93.